Rok I. Lwów, 25. Sierpnia 1877. **Nr. 17.**

Wychodzi co drugą sobotę, w objętości jednego arkusza druku.
OGŁOSZENIA przyjmuje się za opłatą 6 ct. od miejsca objętości jednego wiersza drobnym drukiem, za każdorazowe umieszczenie.
EXPEDYCYA: w Drukarni Ludowej, przy Placu Bernardyńskim l. 7. (obok hotelu Krak.)

REDAKCYA I ADMINISTRACYA
Plac kapitulny l. 7.
PRENUMERATA wynosi: rocznie złr. 3: półrocznie złr. 1. 50; kwartalnie 80 ct. W ces. niem. rocznie 6 marek. Razem z *Wiad. Kość.* rocznie złr. 4. 20: półrocznie złr. 2. 10: kwartalnie złr. 1. 5 ct. W ces. niem. razem 9 marek

BONUS PASTOR

Właściciel, wydawca i za redakcyą odpowiedzialny: ks. Otton Hołyński.

DECRETUM URBIS ET ORBIS.

Quanto Ecclesiae futurus esset decori et quantae coetui universo Fidelium utilitati S. Franciscus Salesius non solum Apostolico zelo, virtutum exemplo et eximia morum suavitate, sed scientia etiam et scr p-tis coelesti doctrina refertis, sa: mem: Clemens PP. VIII praenuntiare visus est. Audito namque doctrinae specimine, quod Salesius coram ipso Pontifice dederat ad Episcopalem dignitatem promovendus, eidem gratulans Proverbiorum verba usurpavit: *Vade fili et bibe aquam de cister natua et fluenta putei tui, deriventur fontes tui foras et in plateis aquas tuas divide.* Et sane dederat Salesio intellectum juxta eloquium suum: cum enim Christus omnes alliciens homines ad Evangelica servanda praecepta enunciasset: *ı ugum meum suave es et onus meum leve;* Divinum effatum S. Franciscus ea, qua pollebat caritate et copia doctrinae, in hominum usum quodammodo deducens, perfectionis christianae semitam et rationem multis ac variis tractationibus ita declaravit, ut facilem illam ac perviam singulis fidelibus cuicumque vitae instituto addictis ostenderet. Quae quidem tractationes suavi stylo et caritatis dulcedine conscriptae uberrimos in tota christiana societate pietatis fructus produxere, ac praesertim Philotea et epistolae Spirituales, ac insignis et incomparabilis tractatus de amore Dei, libri nimirum qui omnium feruntur manibus cum ingenti legentium profectu. Neque in mystica tantum theologia mirabilis Salesii doctrina refulget, sed etiam in explanandis apte ac dilucide non paucis obscuris Sacrae Scripturae locis. Quod ille praestitit cum in Salomonis cantico explicando, tum pro re nata passim in concionibus et sermonibus, quorum ope eam quoque laudem est adeptus, ut sacrae eloquentiae dignitatem temporum vitio collapsam ad splendorem pristinum et Sanctorum Patrum vestigia et exempla revocaret.

Quamplures autem Sancti Gebennensis Antistitis Homiliae, Tractatus, Dissertationes, Epistolae praeclarissimam ejus testantur in dogmaticis disciplinis doctrinam, et in refutandis praesertim Calvinianorum erroribus invictam in Polemica arte peritiam, quod satis superque patet ex multitudine haereticorum, quos in sinum Ecclesiae catholicae suis ipse scriptis et eloquio reduxit. Profecto in selectis Conclusionibus seu Contraversiarum libris, quos Sanctus Episcopus conscripsit, manifeste elucet mira rei theologicae scientia, concinna methodus, ineluctabilis argumentorum vis tum in refutandis haeresibus, tum in demonstratione Catholicae veritatis, et praesertim in asserenda Romani Pontificis auctoritate, jurisdictionis Primatu, ejusque infallibilitate, que ille tam scite et luculenter propugnavit, ut definitionibus ipsius Vaticanae Synodi praelusisse merito videatur.

Factum proinde est ut Sacri Antistites et Eminentissimi Patres in suffragiis, in Consistoriali Conventu pro Sancti Episcopi Canonizatione prolatis, non solum vitae ejus sanctimoniam, sed potissimum doctrinae excellentiam multis laudibus exornarent, dicentes nimirum Franciscum Salesium sal vere Evangelicum ad saliendam terram et a Calviniana putredine purgandam, editum; et solem mundi qui in tenebris haeresum jacentes, veritatis splendore illuminavit, illique oraculum accomodantes „qui docuerit sic homines, magnus vocabitur in Regno coelorum". Quinimmo Summus ipse Pontifex s. m. Alexander VII Franciscum Salesium praedicare non dubitavit, tamquam doctrina celebrem aetatique huic nostrae contra haereses medicamen, praesidiumque, ac Deo gratias agendas ait, „quod novum Ecclesiae intercessorem concesserit ad fidei catholicae incrementum, haereticorumque, et a via salutis errantium lumen et conversionem, quippe qui Sanctorum Patrum exempla imitans potissimum catholicae religionis sinceritati consuluit, qua mores informando, qua sectariorum dogmata evertendo, qua deceptas oves ad ovile reducendo". Quae quidem idem Summus Pontifex de praestantissima Salesii doctrina in Consistoriali allocutione jam edixerat, mirifice confirmavit Monialibus Visitationis Anneciensibus scribens: *salutaris lux, qua*

Divi Francisci Salesii praeclara virtus et sapientia Christianum Orbem universum late perfudit.

Cujus Summi Antistitis sententiae Successor ejus Clemens IX accedens in honorem Salesii antiphonam a Monialibus dicendam probavit: *Replevit Sanctum Franciscum Dominus Spiritu intelligentiae, et ipse fluenta doctrinae ministravit populo Dei.* Hujusmodi autem SS. Pontificum judicii adstipulatus etiam est Benedictus XIV, qui difficilium quaestionum solutiones et responsa Sancti Episcopi Gebennensis auctoritate saepe fulcivit, ac sapientissimum nuncupavit in Sua Constitutione *Pastoralis curae.* Adimpletum igitur est in Sancto Francisco Salesio illud Ecclesiastici: „Collaudabunt multi sapientiam ejus, et usque in saeculum non delebitur, non recedet memoria ejus et nomen ejus requiretur a generatione in generationem, sapientiam ejus enarrabunt gentes et laudem ejus enuntiabit Ecclesia".

Idcirco Vaticani Concilii Patres supplicibus enixisque votis Summum Pontificem Pium IX communiter rogarunt ut Sanctum Franciscum Salesium Doctoris titulo decoraret. Quae deinceps vota et Eminentissimi Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinales pluresque ex toto Orbe Antistites ingeminarunt, et plurima Canonicorum Collegia, magnorum Lycaeorum Doctores, Scientiarum Academiae; iisque accesserunt supplicationes augustorum Principum, nobilium Procerum, ac ingens Fidelium multitudo.

Tot itaque tantasque postulationes Sanctitas Sua benigne excipiens gravissimum negotium expendendum de more commisit Sacrorum Rituum Congregationi. In Ordinariis profecto Comitiis ad Vaticanas aedes infrascripta die habitis Emi et Rmi Patres Cardinales Sacris Ritibus tuendis praepositi, audita relatione Emi ac Rmi Cardinalis Aloisii Bilio Episcopi Sabinen. eidem S. Congregationi Praefecti et Causae Ponentis, matureque perpensis Animadversionibus R. P. D. Laurentii Salvati Sanctae Fidei Promotoris, necnon Patroni Causae responsis, post accuratissimam discussionem unanimi consensu rescribendum censuerunt: *Consulendum Sanctissimo pro concessione, seu declaratione et extensione ad universam Ecclesiam tituli Doctoris in honorem Sancti Francisci De Sales cum Officio et Missa de Communi Doctorum Pontificum, retenta Oratione propria et Lectionibus secundi Nocturni.* Die 7 Julii 1877.

Facta deinde horum omnium eidem Sanctissimo Domino nostro Pio Papae IX ab infrascripto Sacrae Congregationis Secretario fideli relatione, Sanctitas Sua Sacrae Congregationis Rescriptum adprobavit et confirmavit, ac praeterea Generale Decretum Urbis et Orbis expediri mandavit. Die 19, iisdem mense et anno. — ALOISIUS Episcopus Sabinen. Card. BILIO S. R. C. Praefectus.

Loco † Sigilli

PLACIDUS RALLI S. R. C. Secretarius.

O dotykaniu naczyń ŚŚ.

przez ludzi świeckich.

Pomiędzy naczyniami śś. pierwsze miejsce zajmują kielich i patena. Zanim do najśw. Tajemnic używane być mogą, osobnego poświęcenia poprzednio wymagają. Poświęcenie to, jako połączone z namaszczeniem, wykonywane być może tylko przez biskupów. i zowie się konsekracyą. Jest ono aktem uroczystym i pełnym znaczenia.

Biskup wzywa naprzód otaczający go kler do wspólnej ze sobą do Boga modlitwy, ażeby Bóg błogosławieństwem swojem i boską swoją łaską patenę poświęcił do łamania Ciała Pana naszego J. Chrystusa, zwraca się potem w dłuższej modlitwie do Boga samego z prośbą, ażeby patenę do sprawowania Najśw. Sakramentu Ołtarza (*in administrationem Eucharistiae*) pobłogosławić i poświęcić raczył, i namaszcza następnie patenę krzyżem św., mówiąc przy tem: *consecrare et sanctificare digneris, Domine Deus, patenam hanc per istam unctionem etc.* W podobny sposób wzywa biskup przy poświęceniu kielicha obecny kler do modlitwy ze sobą, ażeby Bóg przeznaczony do Jego służby kielich niebieską swoją łaską uświęcił, i do ludzkiego poświęcenia pełność swojej boskiej łaski dodał, błaga następnie Boga, ażeby kielich pobłogosławić i nań to poświęcenie wylać raczył, które wylał niegdyś na kielich Melchizedecha, ażeby to, czego ani sztuka, ani kruszec kosztowny dla Jego ołtarza nie zdoła uczynić godnem, Jego błogosławieństwem zostało poświęcone, i namaszcza następnie kielich temi słowy, któremi patenę był namaścił. Nakoniec modli się jeszcze biskup, aby Bóg w jego ręce złożył pełność swego błogosławieństwa, ażeby przez Jego błogosławieństwo kielich i patena zostały poświęcone i przez łaskę Ducha św. nowym grobem Ciała i Krwi Pana naszego Jezusa Chrystusa się stały. *Omnipotens, sempiterne Deus, manibus nostris, quaesumus, opem tuae benedictionis infunde: ut per nostram benedictionem hoc vasculum et patena sanctificentur, et Corporis et Sanguinis Domini nostri Jesu Christi novum Sepulchrum Sancti Spiritus gratia efficiantur.*

Kielich i patena, które w sposób tak uroczysty do liturgicznego użytku bywają poświęcane, należą w sposób szczególniejszy do tak zwanych *res sacrae*, czyli rzeczy świętych, odnoszą się więc do nich wszystkie te przepisy. które prawo kanoniczne rozporządza dla zachowania i dla ochrony świętego charakteru tych przedmiotów. Tak istnieje między innemi przepis wyraźny, że święte naczynia tylko od rąk duchownych dotykane być mają, gdyż byłoby rzeczą wielce niegodną, aby do pospolitego użytku używane albo od kogo innego, jak od Bogu poświęconych sług, dotykane być miały. Należałoby się obawiać, aby Bóg, dla takiego nieuszanowania, ludu swego karaniem nie nawiedził, i ażeby ci także, którzy nic nie zawinili, przy tem nie cierpieli albo nie zginęli, gdyż bardzo często sprawiedliwy za niesprawiedliwego cierpi. *In sancta hac Apostolica Sede statutum est, ut sacra vasa non ab aliis, quam a sacratis Dominoque dicatis contrectentur hominibus. Indignum enim valde est, ut sacra Domini vasa, quaecunque sint, humanis usibus serviant, aut ab aliis, quam a Domino famulantibus eique dicatis tractentur viris, ne*

pro talibus praesumptionibus iratus Dominus plagas imponat populo suo, et hi etiam, qui non peccaverint, mala patiantur aut pereant, quia perit justus saepissime pro impio [1]).

Zgodnie z tym przepisem wymagają rubryki mszału, ażeby każdy kapłan sam do mszy św. kielich sobie przygotował. *Sacerdos celebraturus missam praeparat Calicem, super ejus os ponit Purificatorium mundum et super illam Patenam cum hostia integra* [2]).

Prawda, że w praktyce mało kto na przepis ten zważa, jednakże przepis ten moc swoją dotąd ma, i nigdy przez powszechne rozporządzenie nie został zniesiony. Nieprzestrzeganie tego przepisu i zwyczaj prawie ogólny, że kielich do mszy św. przygotowuje świecka służba kościelna, są tylko milcząco cierpiane, i dla tego było nieraz przez moralistów rozbierane pytanie, czy ludzie świeccy naczyń śś. bez grzechu mogą się dotykać. Chcąc odpowiedzieć na to pytanie, trzeba naprzód rozróżnić, czy śś. naczynia w chwili dotknięcia ich zawierają Przenajśw. Eucharystyą, czy nie. W pierwszym przypadku wszyscy moraliści godzą się na to, że każdy, dotykający się śś. naczyń, jeżeli nie jest kapłanem albo dyakonem, popełnia grzech ciężki. Co do dotykania się zaś naczyń śś. próżnych, zdania moralistów są różne. Jedni twierdzą, że to nie jest wcale albo bardzo małym tylko grzechem (*aut nullum peccatum aut levissimum*), byleby się nie działo z pogardy; inni zaś deklarują to jako grzech, jednakże tylko jako grzech powszedni, którego nawet nie ma, jeżeli dla dotknięcia się śś. naczyń istnieje słuszna przyczyna (*causa rationabilis*) a nie jest z tem połączone ani zgorszenie, ani lekceważenie. Św. Alfons Ligory, Doktor Kościoła, jest tego drugiego, surowszego zdania, i nazywa je pospolitem i prawdziwszem: *communissima et verior sententia.* Ma ono także za sobą powagę S. Rit. Congregationis, która dotykanie się naczyń śś. i korporałów przez ludzi świeckich wyraźnie jako niedozwolone ogłosiła. Udano się bowiem do tej kongregacyi z prośbą, ażeby oświadczyła, albo przynajmniej zezwoliła na korzystanie ze zwyczaju, iż klerycy święceń niższych i tonzurzyści, jako też bracia zakonni i laicy, pełniący służbę zakrystyi, mogą się dotykać kielichów i korporałów. Kongregacya odpowiedziała, że może to być pozwolone klerykom, ale nie laikom.

Nie może zatem ulegać wątpliwości, że klerycy wszelkich stopni, t. j. mający przynajmniej tonzurę, mogą się dotykać śś. naczyń bez niebezpieczeństwa grzechu.

Papieże Kalikst III i Sykstus IV udzielili wszystkim zakonnym zgromadzeniom przywileju, iż także braciszkowie laicy, mianowicie ci, którzy obsługują kościół i zakrystyą, mogą dotykać się śś. naczyń. Św. Alfons Ligory oświadcza, iż ten przywilej stosuje się także do zakrystyanek w klasztorach żeńskich *ex communicatione privilegiorum*, i że wszyscy, którzy w kościołach pełnią służbę kleryków, nie popełniają winy, dotykając się śś. naczyń, gdyż dla nich zawsze istnieje do tego niejakaś potrzeba. *Et hodie potest dici, ex consuetudine hoc licere etiam laicis oblatis congregationum sacerdotum saecularium sacristis et omnibus, qui in habitu clericali ecclesiis inserviunt; hi enim in ecclesiis muneribus clericorum funguntur; saltem dico, hos a culpa excusari, quia dum officium sacristae exercent, semper adest aliqualis necessitas sacra vasa tangendi. Et idem quod dictum est de tactu sacrorum vasorum, dicendum est de tactu corporalium* (lib. VI, tr. 3. c. 3.) *de Eucharistia* D. V. *de requisitis ad Missam*).

Zdanie to św. Alfonsa jednakże, jak się zdaje, nie wszędzie zostało przyjęte; gdyby bowiem tak rzecz się miała, nie byłoby nigdzie potrzeba osobnego pozwolenia do dotykania się śś. naczyń dla służby kościelnej i zakrystyjnej. Tymczasem po wielekroć i to aż do ostatnich czasów o to pozwolenie proszono i je otrzymywano. Najnowszy dekret, istniejący w tej mierze, jest z dn. 21 lutego 1851. Na mocy jego dozwolił Ojciec św. Pius IX, po wysłuchaniu zdania kardynałów, *ut fratres, qui in ecclesia muneribus clericorum funguntur, sacras supellectiles et vasa sacra, in quibus ss. Eucharistiae sacramentum non continetur, ad eorum officium exercendum dumtaxat tangere possint.* (Mühlbauer, decr. auth. S. R. C. tom III, pag. 721). Ten indult wydany jest widocznie tylko dla kościołów klasztornych i bodaj do innych kościołów może być zastosowany, chyba żeby przy nich członkowie jakiejś osobnej kongregacyi służbę kościelną spełniali. Podług dekretu Kongregacyi Obrzędów z 24 listopada 1635 są biskupi umocowani do wydawania pojedyńczym osobom potrzebnego pozwolenia w tej mierze na czas służby. Gdy bowiem klasztor Oratoryanów udał się do Kongregacyi z prośbą o pozwolenie, ażeby laicy, przeznaczeni do służby zakrystyi, mogli się dotykać śś. naczyń, odesłany został przez kongregacyą do biskupa, *qui concedat licentiam pro tempore, quo inservirent.*

Z przytoczonych dekretów rzymskich kongregacyj i z nauki św. Alfonsa dają się wyprowadzić następujące pewniki: 1) że przepisy kościelne co do niedotykania się naczyń śś. przez ludzi świeckich jeszcze moc obowiązującą mają; 2) że wyjątki od istniejących przepisów bywały i mogą być dozwalane od kompetentnej władzy kościelnej; 3) że o g ó l n e g o prawnego wyjęcia od tych przepisów nie ma; 4) że zwyczaj, istniejący w tej mierze we wszystkich prawie naszych kościoach sprzeciwia się wyraźnie przepisom kościelnym. Chociaż w podanych przez św. Ligorego warunkach zwyczaj ten po największej części wolny jest od grzechu, to jednakże zdaje się wzgląd na obowiązującą moc rubryk i ogólnych przepisów kościelnych wymagać, ażeby zwyczaj ten tam tylko był zachowany, gdzie do tego konieczna zachodzi przyczyna. Nie możemy zaś zaprawdę wynaleźć powodu, dla czegoby każdy ksiądz (z wyjątkiem oczywiście ciemnych) nie mógł sobie sam przygotować kielicha do mszy św., jak tego zresztą rubryka mszału wyraźnie wymaga. Wygoda ta, że się kielich gotowy przez kościelnego lub organistę przygotowany, od razu bierze do ręki, nie może służyć za sprawiedliwą wymówkę. Nie mówmy, że to są fraszki, drobnostki, o których i wspominać nie warto, że zwyczaj przeciwny od niepamiętnych czasów utarty. Rubryki kościelne obowiązują nas kapłanów tak samo jak każde inne kościelne prawo, a co do zwyczajów, to najpierwszym wielkim zwyczajem każdego katolika, a tem bardziej kapłana, jest p o s ł u s z e ń s t w o. Zresztą doświadczenie

[1]) C. 41. dist. I *de Consecratione.*
[2]) Ritus servandus in celebr. Missae I. 1.

uczy, że zaniedbanie małych rzeczy prowadzi do większych usterków, rozwolnienie w przestrzeganiu rubryk chodzi w parze z rozwolnieniem w innych ważnych rzeczach. W takich dyecezyach, gdzie rubryki są w nieposzanowaniu, gdzie nie przepis Kościoła jest prawem, ale „zwyczaj“, zależny od najrozmaitszych okoliczności, a najwięcej od własnego widzimi się, tam też nic dziwnego, iż się spotyka takie potworności, że kapłani w sobotnie a nawet w piątkowe dni odpustowe konfratrów swoich i ludzi świeckich mięsem na obiad traktują. Tylko się w wypełnianiu przepisów kościelnych i obowiązków naszego stanu rządźmy wygodą i zwyczajem, a te hasła daleko nas doprowadzą!

Nadmienić tu winniśmy, iż w wielu kościołach i u nas, gdzie rządcy ich dbają o porządek i poszanowanie rubryk, zakrystyanowi nie wolno ruszać ręką ani kielichów ani monstrancyi. W zakrystyi służba przygotowuje tylko i rozkłada ornat, albę itd. a obok nich kładzie drobniejsze rzeczy, należące do kielicha, a kapłan sam kielich wyjmuje z puzderka lub woreczka, sam hostyą na patenę kładzie, obejrzawszy wprzód, czy nie złamana lub niedziurawa, i sam kielich ubiera, i tak samo po mszy św. chowa. Jużcić to pewnie rzecz przyzwoitsza i dla ludu więcej budująca, aniżeli żeby niepoświęcone a brudne często ręce sługi kościelnego naczyniami śś., w których dopiero N. Sakrament się mieścił, bez uszanowania pomiatały. O cóż właściwie chodzi? O maleńki trud, o kilka minut czasu. Dla tego maleńkiego trudu nieraz też widzieć można, jak po uroczystem nabożeństwie, po wystawieniu N. Sakramentu, mostrancyą, w której co dopiero znajdował się utajony Zbawiciel, zabiera zaraz z ołtarza jaki jegomość w krótkim, białym albo żółtym letnim surducie, i w długich butach, bo ksiądz lenił się drugi raz pójść ze zakrystyi do ołtarza, albo innego po monstrancyę posłać. Jestże to budujący widok dla ludu? Dobryż to sposób, aby wiernych, którzy na to patrzą, nauczyć uszanowania dla N. Sakramentu? *Sancta, sancte sunt tractanda.* Tak samo ma się rzecz i z próżną puszką, która pozostała na ołtarzu. I tej nie powinien kto inny jedno sam ksiądz do zakrystyi odnosić. Jest to święty dlań obowiązek.

Dodajemy jeszcze w końcu kilka słów o obchodzeniu się z korporałami, palkami i puryfikaterzami. Otrzymują one wszystkie trzy osobne poświęcenie, które może być przedsiębrane tylko przez biskupa albo wyraźnie przezeń do tego wydelegowanego. Dla tego przepisuje prawo kanoniczne, ażeby prane były tylko przez dyakonów i w osobnem, do tego tylko użytem, naczyniu. *Pallas vero et vela sanctuarii, si sorditata fuerint ministerio, Diaconi cum humilibus ministris intra sanctuarium lavent, non ejicientes foras a sacrario, et velamina Dominicae mensae abluant, ne forte pulvis Dominici corporis male decidat. Sindonem vero non foris abluant, et erit hoc operanti peccatum. Idcirco intra sacrarium ministris praecipimus haec sancta cum diligentia custodire. Sane pelvis nova comparetur, et praeter hoc nihil aliud tangat. Sed nec ipsa pelvis velis apponatur lavandis, nisi quae ad Dominici altaris cultum pertinent: Pallae altaris solae in ea lavantur et in alia vela januarum.* (Can. 40, dist. I. de consecr.) Pontyfikał rzymski przeznacza subdyakonowi pranie palek i korporałów jako jego osobliwszy urząd. *Subdiaconum enim oportet aquam ad ministerium altaris praeparare, diacono ministrare, pallas altaris et corporalia abluere etc.* Tego obowiązku nie godzi się ani niższych święceń klerykom a tem mniej ludziom świeckim poruczać. Św. Alfons Ligory uczy wprawdzie wraz z innymi, iż uskutecznienie pierwszego przepłukania rzeczonych chust przez ludzi świeckich jest grzechem tylko powszednim, albo nawet żadnym, jeśli się to dzieje *ex justa causa*, lecz S. Rit. Congr. oświadczyła jeszcze 12 września 1857, iż zakonnicom i innym pobożnym osobom *nie* jest dozwolonem pranie korporałów, palek i puryfikaterzy, i że do tego potrzeba osobnego apostolskiego indultu. Dla tego wszędzie rzeczone przedmioty powinny być w razie potrzeby wypłukane przez kapłana, a potem dopiero rękom świeckim oddane do należytego wyprania. Woda, której kapłan do płukania użył, winna być wylaną do *sacrarium*.

BIBLIOGRAFIA.

*Katechizm rzymsko-katolicki (konkursowy) dla początkowej nauki dziatek (względnie dla uczniów II klasy normalnej) ułożony przez X** (autora *kazalnicy parafialnej.* 12. str. 88. Cena 20 ct.)

Zupełna zmiana podręczników, służących obecnie do wykładu Religii po szkołach, tak jest powszechnie uznaną, że byłoby zbytecznem dowodzić jej potrzeby. Jest to prawdziwy „vox populi“, i sądzimy, że w całym kraju nie masz katechety, któryby z upragnieniem nie wyglądał tej chwili, kiedy katechizmy niniejsze ustąpią miejsca nowym, bardziej odpowiadającym warunkom pedagogiki.

To też czując całą ważność tej sprawy, której niejednokrotnie otwieraliśmy szpalty naszego pisma, witamy z prawdziwą radością każdy ruch na tem polu, każdą próbkę nowego katechizmu, i pragniemy zainteresować nią Sz. Duchowieństwo. Zapewne, te próbki mogą być chybione, ale w każdym razie dobra wola autorów zasługuje na względy — a poważna i bezstronna krytyka, wymiana zdań, wypowiedzenie błędów na doświadczeniu opartych, posłuży za wskazówkę dla nowych pracowników, którzy w imię dobra religii podejmą się tak trudnej a tak zaszczytnej pracy.

Obecnie mamy pod ręką i polecamy uwadze Sz. X. X. katechetów jedną z takich próbek szkolnego katechizmu, przeznaczonego dla najniższego stopnia nauczania tj. dla uczniów II klasy normalnej. Jestto praca X* (autora „Kazal. Paraf.“) która, gdyby zasłużyła na przychylne przyjęcie, byłaby pierwszem ogniwem całego łańcucha podręczników religijnych, do których ułożenia, o ile nam wiadomo, autor chciałby przystąpić.

Prosimy więc sz. Duchowieństwo o bliższe zapoznanie się z tą książeczką a tymczasem przytaczamy tu zdanie, jakie wydał o niej jeden z bardzo poważnych i kompetentnych katechetów.

„W Nrze 16 *Boni Pastoris* wyczytałem wzmiankę o nowej pracy X* : *Katechizm dla początkowej nauki dziatek*, względnie dla uczów II. klasy normalnej, Lwów 1877. Tytuł książeczki zaciekawił mnie tem bardziej, że u nas pomimo

częstego utyskiwania na brak stosownych podręczników katechizmowych w szkołach ludowych, dotąd zdolniejsze pióra ociągały się od podobnej pracy. Być może, że wady dotychczasowych podręczników nie tyle raziły dawniej, gdy nauka Religii w szkole ludowej miała dla siebie zapewnioną dostateczną liczbę godzin w tygodniu. Ale od kilku lat, gdy liczbę godzin na naukę Religii uszczuplono do teraźniejszego minimum, gdy obecnie każdą chwilkę skrupulatnie wyzyskać potrzeba, aby dzieci w nauce zbawienia postąpić mogły, razi tem dotkliwiej brak stosownych podręczników i tem więcej występuje na jaw konieczna ich potrzeba. W imię tej nieodzownej potrzeby niecierpiącej zwłoki, pośpieszył autor ofiarować pracę swoję dla dobra ogółu. — A jednak przyznaję się, że mimo poczucia potrzeby stosowniejszych podręczników i mimo miru, jaki autor kazalnicy zjednać sobie potrafił śród naszego duchowieństwa, brałem z pewnem niedowierzaniem nową książeczkę do rąk: już dlatego, że napisanie dobrego podręcznika szkolnego wcale nie należy do rzeczy łatwych, już że dotychczasowym próbkom, jakie się u nas w tym kierunku pojawiały, nie sprzyjało szczęście powodzenia. Z tem też większą ciekawowością zabrałem się do czytania tej nowej pracy X*, i wyznać muszę, że całość bardzo korzystne na mnie zrobiła wrażenie. W przedmowie opowiada autor, że radby książeczką swoją popchnąć zdolniejsze pióra do podobnej pedagogicznej pracy, i usprawiedliwia a oraz uzasadnia podział materyi naukowej na poszczególne lekcye, poprzedzone króciuchnemi wykładami dla wygody nauczających. Pomysł ten bardzo trafny i praktyczny. Cała książeczka zawiera w sobie prócz katechizmu ogólnego i dodatku o spowiedzi, 41 lekcyj, tak, że można swobodnie i gruntownie powtórzyć z dziećmi omawianą w ciągu każdego półrocza materyę. Autor pisał z zupełną znajomością rzeczy samej i warunków szkolnych, zastosował się do wieku i pojętności dzieci małych i do czasu, na naukę Religii w szkole przeznaczonego. Napisał przytem rzecz jasno, zrozumiale, a co największą przynosi autorowi zaletę, uporządkował i zestawił wszystko bardzo loicznie. Słowem książeczka X* jest bardzo cennym dla nas nabytkiem. Już teraz powinnaby wyrugować z obiegu w szkole ludowej t. z. mały katechizm, trudny, suchy, niejasny, niepraktyczny, zastąpić go zupełnie i zasłużyć, aby duchowieństwo szczerze i gorliwie się zajęło jej rozpowszechnieniem. A jeźliby nawet po dokonanych próbach w praktyce, boć wartość podręczników szkolnych praktyką się mierzy, okazała się potrzeba wprowadzenia niektórych zmian w drobniejszych szczegółach, to skromność i dobra wola autora przysłużenia się ogółowi uprawnia do nadziei, żeby się w danym wypadku chętnie zgodził. Witając więc pojawienie się tej książeczki uczuciem szczerej radości, i życząc jej szerokiego rozpowszechnienia, nie mogę pominąć życzenia, które się gwałtem ciśnie pod pióro: Oby autor nie poprzestawał na tej urywkowej pracy, ale rzecz rozpoczętą w nowych podręcznikach dla wyższych klas szkoły ludowej rozwinąć raczył".

Tyle sz. recenzent. Bylibyśmy bardzo radzi posłyszeć jeszcze głosy innych xx. katechetów, o tym katechizmie — i kto go zechce zaaplikować w praktyce, niech nam bodaj na karcie korrespondencyjnej zdanie swoje szczerze i bezstronnie wyjawi, bo od zdania xx. katechetów zależeć będzie, czy autor ma rozpocząć układanie dalszych podręczników, czy też zastosować do siebie słowa: *multi sunt vocati, pauci electi*. W tym celu oświadczamy, że mając do dyspozycyi znaczną liczbę exemplarzy tego dziełka możemy je na żądanie rozsyłać, nie obowiązując bynajmniej do nabywania na własność. Owszem, gdyby się nie przydały do użytku szkolnego, przyjmiemy je chętnie na powrót.

KORRESPONDENCYE.

W Janowie Trembowelskim odprawiała się missya pod kierunkiem WW. OO. Jezuitów od d. 21. do 30 Lipca b. r. Oprócz XX. Misyonarzy ze Starejwsi: WW. OO. Baczyńskiego Ciszka, Lasockiego i Obmińskiego, brali udział w tejże WW. XX. Jezuici z kolegium Tarnopolskiego: Hołubowicz, Riedel Szajna, Franke. Nadto z pomocą duchowną przybyli także WW. Księża świeccy: Józef i Michał Zawistowscy, pierwszy z Mogielnicy, a drugi z Wiszniowczyka proboszczowie obrządku łać. — ks. Ławrowski Józef i Ferdynand Niedźwiecki proboszczowie ob. gr. z okręgu parafii łać. Janowskiej. — W. ksiądz Jordan Wajtaler, z zakonu OO. Dominikanów administrator z Chomiakówki, W. X. Karnecki, administrator parafii w Łoszniowie — WW. XX. Wikarzy Humiński i Praskiewicz z Trembowli, Szafrański z Mikuliniec, Zakrzewski z Grzymałowa, Wołoszyński z Toustego, Ulanowski z Kopeczyniec i Feremberg z Chorostkowa.

Do opędzenia kosztów misyjnych w połowie przyczynili się parafianie, a w połowie ks. proboszcz miejscowy, który połowę wydatków, przypadającą na parafian, na każdą wieś swej parafii rozłożył, a każda z tych z wielką ochotą przyjąwszy to zlecenie z ambony w kościele, takowe wykonała. Nie byliby może tak łatwo Janowscy parafianie do opędzenia kosztów misyjnych przyczynili się, gdyby przeszłego roku nie byli na misyi, odprawionej w sąsiedniej parafii Mogielnicy. Tam to zachęcili się do misyi i prosili swego proboszcza, aby im misyją sprawił. Gdy zaś tenże okazał im, że z jego strony jest niemożebnem, aby wszystkie koszta misyi na siebie przyjął i pokrył własną kieszenią, natedy najchętniej parafianie jego oświadczyli, że się przyczynią do pokrycia wydatków, co też w istocie uskutecznili.

Prawda powiedzieć każe, że byli niektórzy z własnej parafii proboszcza ludzie, a nie złej woli, którzy mu mówili, że naco nam misyonarzy, kiedy my jako misyonarzy mamy własnych księży; — byli i obcy złej woli, którzy odzywali się, że misyonarze lud ruski do złamania przysięgi (jakiej?) namawiali (gdzie?). Kiedy zaś tak czernieni misyonarze na miejscu stanęli i missya rozpoczęła się, to zaraz na drugi dzień było około 6 tysięcy ludu, chociaż parafia Janowska nawet czterech nie liczy. Otóż kłamstwa i oszczerstwa nie skutkowały, aby lud odwieść od misyi. — Ludność na misyi Janowskiej stanowili parafianie okoliczni tak łacińskiego jak greckiego obrządku przeważnie.

Wyspowiadało się i zakomunikowało na misyi tej ludności ob. łać. do trzech tysięcy, a obrządku gr. przeszło tysiąc. — Wszyscy prawie z całego życia się spowiadali,

dlatego, chociaż dosyć było księży do słuchania spowiedzi, przecież nie można było więcej dla onej przyczyny wyspowiadać. — Księża się też nie spieszyli ze spowiedzią, bo dla żniwa zaszłego nie bywało natłoku naokoło konfesyonałów. Ci zaś, którzy nauk misyjnych słuchali i wyspowiadali się, wylali tyle łez, jak może nigdy w życiu, o czem sami na końcu misyi rozpowiadali mówiąc: „upłakaliśmy się jak nigdy w życiu". Przeto mówili obcy i swoi: „pójdziemy i dziesięć mil na misyę, gdy o niej usłyszymy".

Wzruszony był lud do żywego naukami misyjnemi, dlatego tak swą przeszłość grzeszną potokiem łez zmywał, a i uroczyste przyrzeczenia poprawy czynił, jak między innemi i tę, że na misyje, w okolicy odprawiane, chodzić będzie. — Na samej misyi wyrzekli się wszyscy obecni wódki i tego wszystkiego, co z wódki, pochodzia w innych napojach wstrzemięźliwość zachować uroczyście postanowili.

W Janowskiej parafii ob. łać. była jedna szósta część ludzi, co wódkę pili, bo pijaków w niej od dwóch lat, od wpisania całej parafii do Apostolstwa Najsłodszego Serca Jezusowego, nie ma wcale. — Otóż teraz i ta reszta ludności prawie zupełnie wyrzekła się wódki jako nieszczęścia swego, i postanowiła uroczyście Bogu odtąd i na zawsze służyć w wstrzemięźliwości.

Na utwierdzenie dawnych w bractwie wstrzemięźliwości i trzeźwości żyjących i na przyciągnienie nowych tak z okolicy, jak i reszty swoich z parafii do tego bractwa, zdawała się więc szczególnie i naocznie działać misyja w Janowie, bo skutki błogosławiowne zaraz się w tym kierunku okazały. — Oprócz tego, ile to w wierze św. katolickiej się utwierdziło, ile to do tej jedności wiary przystapiło, ile na drogę zbawienia, wyrzucając zastarzały i zatajony jad grzechowy ze siebie, powróciło — to tylko Bogu i kapłanom wiadomo.

Pierzchnął więc ze wstydem kusiciel: zatraciciel dusz diabeł, który wszystkich możliwych środków używał, aby lud od misyi odciągnął i dzieło Boże zniweczył. — Bogu więc w Trójcy św. Jedynemu i wszystkim SS. Patronom naszym niech będzie wieczna cześć i chwała.

Z nad Dniestru. O milę drogi od sławnego niegdyś Halicza, leży miasteczko Bołszowce, którego niemałą ozdobą piękny kościół i klasztor OO. Karmelitów. Ciche to i znane głównie z odpustów na „szkaplerzną Matkę Boską" miejsce niezwykłą przybrało postać w połowie b m. Powodem tego była uroczystość 100 letniej pamiątki ukoronowania cudownego obrazu w kościele Bołszowieckim, i 3 dniowa missya, która poprzedziła samą uroczystość. WW. OO. Karmelitom należy się uznanie za piękną myśl, godną naśladowania: łączenia podobnych uroczystości z missyami, których zbawienny wpływ u nas szczególnie na Rusi, najbardziej bywa widocznym. Zgromadzenie OO. Jezuitów, zaproszone przez OO. Karmelitów, wysłało z grona swego trzech kapłanów, mianowicie OO. Mycielskiego, Lasockiego i Sebastyańskiego, którzy już w sobotę 11 b. m. stanęli w Bołszowcu. Tegoż dnia po nieszporach wykazał ks. przeor miejscowy zgromadzonemu ludowi cel missyi, zachęcił go do korzystania z niej i zapowiedział porządek missyi. Nazajutrz w niedzielę śpiewem hymnu „Veni Creator", przy odgłosie salw moździerzowych, rozpoczęło się miłościwe dla Bołszowca lato. Z początku, jak zwykle, niebardzo licznie garnął się lud, ale za to dni następnych rosły tłumy tak, że we Wtorek i Srodę co najmniej 10 000 brało udział w nabożeństwie missyjnem. W sam dzień uroczystości, 15 b. m. po solennej wotywie przemówił ks. Lasocki do mających przystąpić do św. Komunii. Słowa jego wzruszyły do głębi obecnych i odniosły pożądany skutek, mianowicie zmusiły zapamiętałych do zapomnienia doznanych uraz, przebaczenia braciom itp. Rozdzielanie komunii św. (do której przystąpiło 3000 łać. a 1000 rusk. obrz. wiernych) trwało do godziny 11. Sumę odprawił przew. ks. kan. Krasowski, proboszcz ze Stanisławowa, processyi zaś, która nastąpiła po sumie, przewodniczył miejscowy dziekan ks. Biernacki. Niezwykły też i wspaniały widok przedstawiał ten uroczysty pochód. Wielka ilość chorągwi i obrazów przybyłych processyonalnie z Bukaczowiec, Podwysokiego, Rohatyna, Bursztyna i bractw i parafian, 30 przeszło kapłanów obu obrządków w ornatach, tłum 10 tysięczny ludu, poruszający się z wolna koło celebransa niosącego monstrancyę i OO. Karmelitów niosących cudowny obraz wśród śpiewu i towarzyszącej mu muzyki, zaiste to widok niezwykły, znany tylko w kościele katolickim. Processya zatrzymywała się przy ustawionych ołtarzach, z których 3 znajdowało się koło dworu pp. Krzeczunowiczów a jeden koło kościoła. Przy pierwszym ołtarzu po odśpiewaniu przez ks. dziekana Korczyńskiego ewangelii: „Liber generationis" przemówił rzewnie o „Matce miłosierdzia" ks. Sebastyański. Drugą ewangelią (o Zwiastowaniu) odśpiewał po rusku miejscowy proboszcz r. g. trzecią (o Nawiedzeniu) prowincyał OO. Karmelitów ks. Mylaniak, czwartą zaś (o Wniebowzięciu) po rusku administrator parafii z Niemszyna. Uroczyste „Te Deum" i błogosławieństwo dane w kościele zakończyło ranne nabożeństwo. Po południu przemówił jeszcze O. Mycielski o krzyżu, który też na pamiątkę missyi przed kościołem wystawiono i uroczyście poświęcono. Całą zaś uroczystość zakończyło błogosławieństwo apostolskie, udzielone przez ks. prowincyała OO. Karmelitów, i drugie błogosławieństwo cudownym obrazem, którego stuletnią pamiątkę koronacyi obchodzono.

Kronika.

Dekretem Congr. Rituum (który podajemy na czele dzisiejszego nru) uznany został św. Franciszek Salezy doktorem Kościoła.

Królestwo Polskie. Do *Kur. Pozn.* piszą z Warszawy 8 sierpnia: „W tych dniach administrator archid. warszawskiej, ks. Zwoliński, mieszkający na Pradze, był wzywany do hr. Kotzebuego i długą miał z nim konferencyą. Przedmiotem tej konferencyi miało być, podobno, zakomunikowanie księdzu Zwolińskiemu, aby warszawskie duchowieństwo katolickie z własnej inicyatywy odprawiło nabożeństwo w kościołach na uproszenie u Boga pomyślności dla oręża rossyjskiego, i aby przykładem swoim pobudziło do takiej manifestacyi całe duchowieństwo Kongresówki. Wiadomą jest rzeczą, że propozycye władz moskiewskich są kategorycznym rozkazem, dowiodły jednak ostatnie czasy, że duchowieństwo tutejsze umie zachować swoje godność i niezależność kapłańską i wtedy tylko przystępuje do podobnego rodzaju przymuszonych owacyj, gdy odbierze wyraźny rozkaz". Wedle późniejszego doniesienia do *Kur. Pozn* hr. Kotzebue, który nie odznacza się gwałtownością politycznej propagandy, a po większej części wypełnia tylko instrukcye z Petersburga mu przysłane, nie robił ze swej strony zbytniego nacisku, i sprawa cała jakoś przycichła, przynajmniej na pewien czas. Na odpust 15 sierpnia wyjechało do Częstochowy z Warszawy dzień wprzód osób nie mniej tak 4241, a mianowicie II klasą 63 III klasą 665. IV klasą 3513. Całą tę rzeszę pątników zawiozły trzy pociągi w odstępach kwadransowych.

Odessa. Jak piszą do *Kur. Pozn.* mieszka w Odessie przeszło 10.000 polaków, a katolików różnych narodowości jest więcej, niż 20,000 razem z polakami. Znajduje tam się jeden kościół katolicki, bardzo duży i ładny, wybudowany ze składek i niedawno ukończony. Wystawienie tego kościoła zawdzięcza Odessa głównie księdzu prałatowi Razutowiczowi, który obecnie, utraciwszy służbę, usunął się zupełnie od zarządu obszerną parafią, a na jego miejsce mianowany został ks. Reichert, z pochodzenia Niemiec, ale władający dobrze językiem polskim i rossyjskim. Głównym jednak filarem duchownej działalności tutejszego kościoła jest ksiądz kanonik Klimaszewski, który na polu dobroczynności bardzo wielkie oddaje usługi, czego mu najzaciętsi nieprzyjaciele zaprzeczyć nie mogą. Każda narodowość posiada w Odesie przy parafii swojego syndyka; syndykiem polaków jest pan Czarnomski, bogaty obywatel z Podola, mieszkający stale w Odessie. Kazania w kościele odbywają się w czterech językach, po kolei w każdą niedzielę w innym; po polsku każe zwykle ksiądz Klimaszewski, lub kto inny, po niemiecku ksiądz Reichert najczęściej, po francuzku i po włosku zawsze ks. Rossi, rodem Włoch, ale językiem francuzkim władający dzielnie. Dawniej mieszkał w Odessie biskup Lipski, który sobie nawet pałacyk na podwórzu kościelnem wystawił, ale trzy lata temu umarł; obecnie najstarszym kapłanem i z wieku i z urzędu jest ksiądz prałat Raztowicz. Odessa pod względem stosunków dyecezalnych należy do Saratowa i tam mieszka zarządzający dyecezyą biskup tyraspolski, ks. Zottmann.

Austrya. Rok obecny jest prawdziwie rokiem jubileuszowym. Ojciec św obchodził swój 50 letni jubileusz biskupi. Uniwersytety w Marburgu, w Tubindze i w Upsali obchodziły z kolei rocznicę czterowiekowiego swego istnienia, lecz jeden z najznakomitszych jubileuszów przypada w Austryi, a tym jest 1100 letni jubileusz klasztoru OO. Benedyktynów w Kremsmünster. Klasztor, który się może pochlubić tysiąc stoletniem istnieniem jest nie tylko sam przez się osobliwością, lecz przynosi także zaszczyt krajowi, w którym pomimo niejednokrotnych zamachów na domy zakonne, istnienie jego tak długie było możliwe. Jubileusz Kremsmünsterski obchodzony był uroczystem triduum od 18 do 20 sierpnia. Nabożeństwo pontyfikalne odprawili pierwszego dnia ks. nuncyusz Jacobini, który po drodze w Linzu odwiedził najczcigodniejszego tamtejszego biskupa, ks. Rudigiera i w uroczystość Wniebowzięcia N. M. P. celebrował w katedrze w Linzu; drugiego dnia arcyb. solnogrodzki , ks. Eder; trzeciego dnia ks. biskup Rudigier. Ks. nuncyusz Jacobini odwiedzał w ciągu tego lata kilku biskupów austryackich. Niedawno był w Hradcu styryjskim (Gratz) w odwiedziny u księcia biskupa seckauskiego, Zwergera, następnie w Linzu, po powrocie zaś z Kremsmünsteru ma być w Lublanie u ks. biskupa Pogaczara, we wrześniu zaś w Galicyi. Również i Węgry święcą kościelne jubileusze. Dn. 26 sierpnia, w dzień św. Szczepana, króla węg. który jest w Węgrzech uroczystem świętem, obchodzą biskupie stolice w Stuhlweissemburgn i w Steinamange stoletnią rocznicę swego założenia. Kardynał Prymas Węgier, arcyb. ostrzyhomski, ks. Jan Simor, podarował do katedry stuhlwiessenburskiej, w której był ochrzczony i jako nowowyświęcony kapłan prymicye odbył, a póżniej w r. 1851 do 57 był kanonikiem, kosztowny pastorał zrobiony z czystego srebra, pięknie wyzłocony i drogiemi kamieniami ozdobiony, wartości około 30.000 złr. Znów arcyb. Havnald z Kaloczy obchodził podobnie jak ks. biskup Pukalski, 25 letni jubileusz biskupi. Wiele zajmującym był obchód 25 letniej rocznicy kapłaństwa który wyświęceni w r. 1852 kapłani dyecezyi linzkiej obchodzili wspólnie w kaplicy biskupiego seminaryum, w Linzu. W wielu dyecezyach jest chwalebny zwyczaj, iż kapłani jednego roku święceni, kapłańskie swoje jubileusze obchodzą spólnie przez odprawienie spólnych ćwiczeń duchownych. Tak jest i w Linzu, gdzie ks. biskup Rudigier przyświeca duchowieństwu całemu cnotami prawdziwie pasterskiemi i nieustraszoną obroną praw i wolności Kościoła.

Rzym. Do *Kur. Pozn.* donoszą, że dopiero w tych dniach można było zrobić dokładne obliczenie summ złożonych w Watykanie, podczas obchodu jubileuszu biskupiego Ojca św. W miarę, jak pieniądze wpływały, składano, je na prędce w osobnej kasie w komnatach kard. Simeoniego. Zapisywano wprawdzie summy, które odbierano; ale nie robiono codziennego inwentarza kasy. Po skończeniu się wszystkich pielgrzymek, kard. Simeoni kazał zrobić dokładny obrachunek z którego się okazało, iż zebrano 16 476,381 franków. Z tej sumy 9,190,000 fr. wpłynęło w złocie, reszta w biletach bankowych. Pieniądze te zostaną z woli Ojca św. Piusa IX użyte jak następuje: 1) Cztery miliony na fundusz dla św. Stolicy Apostolskiej: 2) Cztery miliony na fundusz dla urzędników, byłych urzędników, byłych wojskowych i ich rodzin, którzy pozostali wiernymi papieżowi. 3) Cztery miliony na odnowienie kościołów pomnikowych, tudzież na wykonanie robót powszechnie uznanego pożytku, które równocześnie mogą stanowić zachętę dla sztuk i przemysłu; 4) Reszta, to jest 4,476,381 franków będzie rozdzielona jako zapomogi pomiędzy zakłady dobroczynne, jako to: szpitale, gospody dla pielgrzymów, przytuliska dla biednych itp. Posłużą one także na wsparcie dla sług Kościoła, zakonników, plebanów, parafij ubogich itd. Przedmioty, które się znajdowały na wystawie w Watykanie, zostały już prawie wszystkie porozdawane. Komisya likwidacyjna dóbr kościelnych, ustanowiona z ramienia uzurpatorskiego rządu włoskiego, dopuściła się 13 sierpnia w Rzymie nowego gwałtu i grabieży. W pobliżu bazyliki S. Maria Maggiore wznosi się kościół św. Antoniego, który od wielu lat służył za kościół sukkursalny do rzeczonego kościoła parafialnego, tak iż w nim po największej części funkcye parafialnego nabożeństwa się odbywały. Oprócz tego używany był kościół świętego Antoniego jako kaplica urządzonego przez piemonckich przywłaszczycieli w pobliskim zniesionym klasztorze wojskowego lazaretu. Przed niejakim czasem przysłano proboszczowi parafii rozporządzenie rządowe, wedle którego kościół św. Antoniego dn. 7 sierpnia miał być zamknięty, chociaż wydane przeciw klasztorom i kościołom klasztornym prawo do niego, jako do kościoła sukkursalnego do parafii, wcale się nie odnosiło, lecz niebawem nastąpiło odroczenie zagrożonego zamknięcia kościoła. Tymczasem 13 sierpnia rano o 7 otrzymał proboszcz od S. Maria Maggiore zawiadomienie od sekretarza komisyi likwidacyjnej, iż zamknięcie kościoła św. Antoniego nastąpi tegoż dnia o g. 9. I rzeczywiście o tej porze zjawiło się dwóch urzędników, którzy od prob. zażądali kluczy od kościoła. Gdy proboszcz odmowną dał odpowiedź, jeden z urzędników udał się natychmiast do kościoła, kazał wyjść modlącym się w nim wiernym i zamknął drzwi, które zapieczętował pieczęcią komissyi. Niepojętą przy tem jest rzeczą, że proboszcz, widząc, iż gwałt miał być spełniony, nie poszedł zaraz do kościoła i nie wyniósł puszki z Najśw. Sakramentem do naprzeciwległej bazyliki. Skutkiem tego pozostaje N. Sakrament w zamkniętym i zapieczętowanym Kościele. Nowy ten gwałt pokazuje, jaką to wolnością cieszy się kościół katol. tuż pod bokiem Ojca św. w Rzymie, opanowanym przez rewolucyjny i bezbożny rząd piemoncki.

W niedzielę 12 sierpnia dopełnił kardynał prefekt Propagandy, ksiądz Franchi, konsekracyi księdza Maryusza Moceniego, byłego audytora nuncyatury wiedeńskiej, znanego wszystkim uczestnikom pielgrzymki rzymskiej. Ks. Moceni, prekonizowany przez Ojca św. arcybiskupem heliopolitańskim,

i. p. inf. udaje się jako delegat apostolski do Limy w Peru. Z ks. Mocennim konsekrowany był równocześnie ks. Comboni przełożony missyi katolickiej w Afryce centralnej, znany ze swego poświęcenia dla murzynów, obecnie mianowany arcybiskupem agatopolitańskim i. p. inf.

— Od przew. O. Jackowskiego, Rektora Collegium OO. Jezuitów w Starejwsi odbieramy następujący **Porządek nabożeństwa i uroczystości podczas koronacyi cudownego obrazu Matki Boskiej starowiejskiej pod wezwaniem Matki Miłosierdzia** dnia 1—9 września 1877 r.

Sobota 1 Września:

O godz. 5. popoł. „*Veni Creator*“ Nieszpory i Zagajenie.

Codziennie:

Rano. O 6tej Prymarya i Nauka.
O 8mej Wotywa i Nauka.
O pół do 11tej Suma z wystawieniem Najśw. Sakr. i Kazanie.

Popoł. O 2giej Różaniec i Nauka.
O 4tej Nieszpory i Nauka.
O pół do 6tej Suplikacye, Błogosławieństwo Przen Sakr. z ambony, Rachunek sumienia. Modlitwy misyjne.

W Niedzielę 2 Września:

Rano. O pół do 10tej Uroczyste wprowadzenie Korony dla N. P. i złożenie jej u stóp Obrazu; ogłoszenie Odpustu.

W Środę 5 Września:

Po Wotywie Komunia św. generalna dla obrz. łać. przed kościołem, dla obrz. greck. w kościele.

Popoł. O 1szej Przyjęcie JEx. Najprzew. Imci Nuncyusza Apostolskiego, arcybiskupa Tessalonicéńskiego. (NB. Przewielebne Duchowieństwo oczekiwać będzie Jmci ks. Nuncyusza u bramy tryumfalnej w Starejwsi. PP. Szlachta, którzyby zechcieli przyłączyć się do orszaku JExcelencyi, powozy swoje o godz. 12tej umieszczą na drodze z Jasienicy do Bliznego wiodącej konnica włościańska oczekiwać będzie przy gościńcu Brzozowsko-Domaradzkim nad gościńcem cesarskim).

W sobotę 8 Września:

Po sumie, celebrowanej przez Imci ks. Nuncyusza, Koronacya cudownego Obrazu i Kazanie.

Popoł. O 3ciej Różaniec i Nauka.
O 5tej Nieszpory, po których Procesya z cudownym Obrazem, Kazanie i intronizacya Obrazu.

W Niedzielę 9 Września:

Po Wotywie Komunia św. generalna jak w środę.
Po nieszporach konkluzya Nabożeństwa, błogosławieństwo Papiezkie i „*Te Deum laudamus*“.

W Poniedziałek 10 Września:

O godz. 9tej Nabożeństwo za dusze zmarłych.

Ciche Msze św. w kościele i kaplicach będą od 5 do 11 godziny. — Spowiedzi słuchać będą księża od Poniedziałku popołudniu, począwszy z rana od 6 — 1, popołudniu od 3 — 8.

Omnibus Sacerdotibus a suis Ordinariis approbatis Illmus et Rdmus Eppus rit. lat. permisit facultates necessarias et opportunas, quas Rector Collegii oretenus cum ipsis commucabit.

Swiętego Sakramentu Bierzmowania udzielać będą Najprzew. XX. Biskupi, począwszy od Wtorku dnia 4 września codziennie. Przewielebnych XX. Proboszczów obu obrządków, którzy zechcą przyprowadzić lub wysłać kompanie procesyonalnie, uprasza się, aby to uczynili albo w Sobotę 1 września wieczorem, lub w Niedzielę 2 września rano, i żeby chorągwie i obrazy kazali zostawić aż do zakończenia całej uroczystości. O przyjmowaniu mających przybyć Najp. XX. Arcybiskupów i Biskupów oznajmiać się w czasie odpowiednym.

— Do Lwowa, o ile nam wiadomo, przybędzie JEx. ks. Nuncyusz Apostolski Jacobini 10 lub 11 września i zamieszka w pałacu Najprzew. ks. Metropolity Sembratowiczy, przez którego jeszcze w czasie pielgrzymki osobiście został zaproszonym.

WIADOMOŚCI DYECEZALNE.

Metropolia Lwowska.

Expositorium canon. otrzymał ks. Erazm Neuburg, katecheta gimn. w Brzeżanach. Ks. Stan. Stojałowski, redaktor *Piasta* i *Wieńca* otrzymał posadę coop. przy parafii w Gródku. Prezentę na prob. w Nawaryi otrzymał ks. Jan Motyl, prob. w Łukawcu.

JEx. Najprzew. ks. Arcypasterz odjechał 21 bm. do Obroszyna, gdzie zabawi prawdopodobnie aż do przybycia do Lwowa JEx. ks. Nuncyusza. O ile nam wiadomo nieukaże się w tym roku (z powodu przyjazdu do Lwowa J. X. Nuncyusza w wrześniu) kurrenda kons. zapraszająca na wspólne rekolekcye. Nie wątpimy jednak, że Przew. xx. dziekani postarają się sami oto, by w miejscu dogodnem mogło duchowieństwo jednego lub kilku dekanatów odprawić duchowne ćwiczenia, ku czemu znajdą gotowych OO. Jezuitów i xx. Missyonarzy.

Na zaproszenie przez Rektora Colleg. ks. Kamieńskiego przybyło do Tarnopola 14 kapłanów, mianowicie: XX. Zawistowscy, ks. Niżenicki, ks. Zoeller, ks. Klein, ks. Winkler, ks. Kieroński, ks. Gromnicki, ks. Wład. Ilumiński, ks. Malawski, ks. Jasiński z Sasowa, ks. Hochecker, ks. Piaskiewicz i ks. Azbiewicz. Rekolekcye (od 21 do 24 b. m.) odbyły się z wielkiem zadowoleniem przybyłych kapłanów. Niestety multi vocati pauci electi.

Dyecezya Przemyska.

Kanoniczną instytucyą otrzymali: ks. Wojciech Żywicki, wikary z Brzostku na kapelanią w Więzownicy; ks. Adam Okmiński, prob. z Dudyniec na probostwo w Komarnie; ks. Bronisław Markiewicz, prob. z Gaci na probostwo w Błażowej.

Zawiadowanie osierociałej przez śmierć ks. Adolfa Strzeduli parafii w Przewrotnem powierzono ks. Ludwikowi Łabudzie wik. z Ranižowa, zaś zawiadowanie parafii w Gaci oddano excurendo cum facultate binandi ks. Stanisławowi Ziemiańskiemu, proboszczowi w Markowej.

Przeniesieni: ks. Józef Cetnarski wikary z Przewrotnego do Raniżowa; ks. Białas Wojciech, były administrator w Więzownicy na wikarego do Połomyi: ks. Tomasz Telek a wikary z Połomyi do Brzostku.

Dnia 19 sierpnia zmarł w Nowotańcu tamtejszy prob. ks. Jacek Mazankiewicz ur. 1807, wyś. 1732, prob. od r. 1841.

Rozpisano konkursa na następujące probostwa:

1) Przewrotne w dekan. Głogowskim, w starostwie Kolbuszowskiem, patronatu Najjaśniejszego Pana, z dochodem obliczonym na 543 złr. 57 ct. liczy dusz 4886 w 5 miejscowościach. Duszpasterstwo sprawują prob. z wikarym. Termin podania do 24 września.

2) Nowotaniec, w dek. i starostwie Sanockiem, patronatu pp. Jakóba Wiktora i Alfonsa Poźniaka, z dochodem 328 złr. 98 ct liczy dusz 1949 w 8 miejscowościach: termin podania do 30 września b. r.

3) Dudyńce, w dek. i starostwie Sanockiem, patronatu JP. Leopoldyny z Rylskich Horodeńskiej, z dochodem obliczonym na 95 złr. 89 ct. (kongruę uzupełnia fundusz religijny) liczy dusz 1196 w 5 miejscowościach: termin podania do 30 września b. r.

4) Gać, w dek. Głogowskim, starostwie Łańcuckiem, patronatu ordynacyi Przeworskiej z dochodem 420 złr. liczy dusz 1260 w 2 miejscowościach. Termin podania do 30 września b. r.

Dyecezya Krakowska.

W dniu 20 sierpnia b. r. otrzymał JX. Jan Polowiec pleban w Zalasiu instytucyę kan. na probostwo w Nowejgórze.

W niedzielę XIV p. Pentecosten udzielił Najprz. ks. biskup Gałecki, święceń kapłańskich dwom alumnom Seminaryum Dyec. i jednemu z zakonu OO. Kamedułów na Bielanach.

Do *Apostolstwa N. Serca Jezusowego* przystąpiło w m. lipcu parafie: Husiatyn, Opryłowce w archid. lwow. Jedlicze, Ujkowice, Sambor, Dzikowiec, Rudki w dyec. przem. Luszowice, Muszyna w dyec. tarnow. i zgromadzenia zakonne: PP. Urszulanek w Tarnowie, OO. Reformatów w Krakowie, w Kętach, w Zakliczynie nad Dunajcem, w Jarosławiu, w Przemyślu, w Sadowej Wiszni i w Rawie Ruskiej. Dalsze zgłoszenia przyjmuje ks. Mich. Mycielski T. J. w Krakowie, ulica Kopernika l. 34.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie, pod zarządem Stanisława Baylego